

Vetoomus psykologien tarjoaman asiantuntemuksen vahvistamiseksi hyvinvointialueilla

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto.....	2
2. Psykologian alan osaaminen mielenterveyspalvelujen järjestämisen keskiöön	2
3. Psykologian koulutusvastuuyliopistot strategisiksi kumppaneiksi Hyvinvointialueille	3
4. Vetoomuksen allekirjoittaneiden keskeiset tavoitteet.....	3
5. Miten tämä tehdään?.....	3
5.1. Osaamisen hyödyntäminen Hyvinvointialueilla	3
5.2. Hyvinvointialueiden ja Yliopistojen koulutus- ja asiantuntijayhteistyön tiivistäminen	4
5.3. Monikanavainen ja korvamerkitty ministeriörahoitus turvaamaan TKI-yhteistyötä ja palvelutuotantoa	5
6. Lopuksi.....	5

1. Johdanto

Psykologeja koulutetaan seitsemässä yliopistossa Suomessa. Psykologian maistereita kouluttavat oppiaineet Helsingin, Itä-Suomen, Jyväskylän, Tampereen, Turun ja Oulun yliopistoista sekä Åbo Akademiasta. Näiden koulutusvastuuyliopistojen valtakunnallista koulutustehtävää koordinoimaan, kehittämään ja sen laatua takaamaan on luotu Psykonet-koulutusverkosto, joka on toiminut yli 30 vuotta. Psykonet-verkosto ja sen koulutusvastuu yliopistot näkevät välttämättömänä tuoda esille hyvinvointialueiden palvelujen järjestämiseen liittyviä kehittämistarpeita psykologipalvelujen ja psykologian alan näkökulmasta. Tämän vetoomuksen allekirjoittaneet haluavat muistuttaa psykologisen osaamisen ja asiantuntijuuden hyödyntämisen ja vahvistamisen tarpeesta sekä psykologien roolista ja merkityksestä hyvinvointipalveluiden rakentajana.

Psykonet -verkosto toivoo tiivistä yhteistyötä Hyvinvointialueiden (HVA) ja yliopistojen psykologian oppiaineiden kesken. Tämän yhteistyön turvin pystyisimme sitouttamaan valmistuvia psykologeja Hyvinvointialueiden tehtäviin. Yhteistyössä toteutuvalla ammatillisella opetuksella pystymme vastaamaan kasvavaan palvelutarpeeseen.

Hyvinvointialueille ja niiden yhteistoiminta-alueille tulee luoda rakenteet ja yhteistyöverkostot myös psykologisten palvelujen koulutuksen, tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatiotoiminnan osalta. Psykologia on ainoa yliopistotasoinen koulutus- ja tieteenala, joka suoraan pureutuu mielenterveyden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseen, tukemiseen ja hoitamiseen. Suomessa tehdään myös maailmanlaajuisesti huipputasoista psykologian alan tutkimusta. Tämä asiantuntijuus tulee näkyä jatkossa paremmin Hyvinvointialueiden palvelujen suunnittelu- ja järjestämistyössä.

2. Psykologian alan osaaminen mielenterveyspalvelujen järjestämisen keskiöön

Mielenterveys- ja psykologisten palvelujen sekä ennaltaehkäisevien hyvinvointipalvelujen (ml. oppilas- ja opiskelijahuolto) järjestämisvastuun siirryttyä hyvinvointialueille lähes kaikki julkisella sektorilla olevat, terveydenhuollon laillistusta edellyttävät psykologin tehtävät ovat siirtyneet hyvinvointialueiden alaisuuteen.

Hyvinvointialueilla on tällä hetkellä merkittäviä ongelmia mielenterveyspalvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa, mikä johtuu mm. työvoimapulasta. Ongelmina ovat rekrytointivaikeudet ja rahoituksen puute. Resurssien puute näyttäytyy palveluissa pitkinä jonoina ja palveluketjujen katkeamisena. Tyypillisiä esimerkkejä ongelmista ovat oppilashuollon palveluista siirtymät, jonot psykologisiin interventioihin ja erikoissairaanhoidon palvelujen saatavuuden vaikeudet. Oikea-aikaisten ja resurssit oikein kohdentavien palvelujen suunnittelussa, tuottamisessa ja koordinoinnissa tarvitaan psykologien asiantuntemusta.

3. Psykologian koulutusvastuuyliopistot strategisiksi kumppaneiksi Hyvinvointialueille

Soten järjestämislaki velvoittaa osallistumista kansalliseen ja alueelliseen kehittämiseen ja toimintaan yhteistyössä koulutus-, kehittämis- ja tutkimustoimintaa harjoittavien organisaatioiden kanssa. Tällä turvataan aktiivinen tieteiden välinen, moniammatillinen ja monitieteinen tutkimus- ja kehittämistyö palvelujen integraation onnistumiseksi. Psykologia tieteenalana vastaa suoraan asiantuntijuudellaan tähän yhteistyövelvoitteeseen mielenterveyspalveluissa.

Mielenterveys- ja psykologien palvelujen sekä psykiatristen palvelujen asiakkailta tulee olla oikeus parhaaseen mahdolliseen palveluun ja katkeamattomiin, suunnitelmallisiin palveluketjuihin. Näiden palvelujen takaamiseksi tulee luoda järjestelmälliset ja resursoidut asiantuntijarakenteet sekä toimivat yhteistyömallit, jotka ovat tukemassa sekä mielenterveys- ja psykologipalvelujen järjestämistä ja saatavuutta että alan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämistyötä. Tulee turvata, että psykologikoulutus tulee rakenteelliseksi osaksi sote-alueiden koulutusvastuita ja se että palveluja ja asiantuntijuutta on saatavilla tasaveroisesti ja kattavasti koko Suomessa. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021)

4. Vetoimuksen allekirjoittaneiden keskeiset tavoitteet

1. Vahvistetaan psykologian alan koulutusvastuuyliopistojen roolia hyvinvointialueiden strategisina kumppaneina.
2. Turvataan yhtenäiset prosessit psykologisen asiantuntemuksen hyödyntämiseksi ja mielenterveyspalvelujen tuottamiseksi sekä valtakunnallinen yhteistyö hyvinvointialueiden ja yliopistojen kesken.
3. Varmistetaan psykologisen asiantuntemuksen ja tutkimusosaamisen täysimääräinen hyödyntäminen palvelujen kehittämisessä ja toteutuksessa.
4. Helpotetaan yhteistyöllä psykologien rekrytointia ja ehkäistään henkilöstöpulaa.

5. Miten tämä tehdään?

5.1. Osaamisen hyödyntäminen Hyvinvointialueilla

1. Luodaan yhteistyörakenteet TKI-toiminnalle myös psykologian osalta.

- Koulutuksen tuottama osaaminen rakentuu tiiviissä vuorovaikutuksessa kliinisen työn kanssa (vrt. lääkärin polku maisterintutkinnosta erikoistumiseen ja akateemiseen tutkimukseen).
- Jatkuvan oppimisen polut toteutetaan ja suunnitellaan yhä tiiviimmässä yhteistyössä (psykoterapeuttikoulutukset ja muut psykologian alan täydennys ja erikoistumiskoulutukset sekä akateeminen tutkimus).

2. Kehitetään yhteistoimintaa tai hyödynnetään hyviä käytäntöjä hyvinvointialueiden ja koulutusvastuuyliopistojen kliinisen opetuksen tuottamiseksi.

- Hyvinvointialueiden ja Yliopistojen välistä opetusklina –toimintaa kehitetään.

- Opiskelijatyönä tehtävällä asiakastyöllä syvennetään psykologian alan kliinistä opetusta ja kliinisten harjoittelujen luonnetta.

3. Perustetaan yhteistoimia Yliopiston ja Hyvinvointialueiden kesken psykologian alan kliiniseen työhön ja opetukseen.

- Nämä yhteistoimet (esim. 50 %/50 %) ovat perusta psykologian alan harjoittelun, kliinisen työn opetuksen ja käytännön työn yhteistyölle.
- Toimet integroituvat luontevasti osaksi koulutusvastuuyliopistojen TKI-osaamista sekä hyvinvointialueiden palveluja ja käytäntöjä.

4. Kehitetään psykologikoulutuksen sisältö ja osaamistavoitteet vastaamaan tiiviisti HVA:n psykologisissa palveluissa edellytettäviä osaamistarpeita.

- Vahvistetaan terveydentilan arvioinnin, ylläpidon ja hoidon kliinistä koulutusta vastaamaan palvelutuotannon tarpeisiin. Esim. näyttöön perustuvien psykososiaalisten interventioiden (lyhytterapioiden, psykososiaaliset interventiot, psykologinen arviointi ja konsultaatiot) osaamisperusta sisällytetään psykologin maisterin tutkinnosta saataviin kompetensseihin ja pätevyYTEEN.
- Suunnitellaan ja järjestetään koordinoitusti ja tarveharkintaisesti jatkuvan oppimisen tarjonnan alla olevia erillisiä koulutuksia Hyvinvointialueiden ja yliopistojen yhteistyönä, näitä ovat esim. psykoterapeuttikoulutukset.
- Koulutussisältöjen kehittäminen ja toteutus tapahtuu tiiviissä yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa hyvinvointialueiden ammattilaisten kanssa. (mm. työnohjaus).

5. Koulutuksessa tuotettava osaaminen, käytännön harjoittelut sekä koulutussisällöt nivotaan hyvinvointialueiden kannalta tärkeisiin rakenteisiin (oppilashuolto, sosiaalihuolto, perusterveydenhuolto sekä erikoisairaanhoido).

- Harjoittelujen toimiva koordinaatio sitouttaa valmistuneita psykologeja Hyvinvointialueiden palvelurakenteisiin ja helpottaa näin merkittävästi rekrytointiongelmia.

5.2. Hyvinvointialueiden ja Yliopistojen koulutus- ja asiantuntijayhteistyön tiivistäminen

1. Lisätään psykologiharjoittelupaikkoja sekä organisoidaan ja koordinoidaan harjoittelupaikkojen järjestäminen ja tarjoaminen yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa.

- Varmistetaan yhteistyösopimuksin psykologian alan viiden kuukauden mittaisten harjoittelupaikkojen ja työpaikkaohjauksen saatavuus hyvinvointialueilla.
- Kytetään psykologian alan harjoittelut systemaattisesti hyvinvointialueiden toimintoihin.
- Yhtenäistetään ohjaus- ja perehdytyskäytännöt yhteistyössä työnantajaedustuksen kanssa.
- Vuosittain harjoitteluun hakeutuu noin 300–350 psykologian maisterin tutkinnon loppuvaiheessa olevaa opiskelijaa: Koordinoinnilla voitaisiin sitouttaa opiskelijoita HVA:n toimintoihin ja helpottaa rekrytointiongelmia.

2. Luodaan rakenteet, joilla erikoispsykologikoulutetut kiinnittyvät osaksi palvelujärjestelmää ja ovat vastaamassa alan osaamistarpeisiin.

- Tunnistetaan erikoisalakohtaiset tarpeet palvelurakenteessa ja kehitetään yhteistyöllä erikoispsykologikoulutuksia vastaamaan tähän tarpeeseen.
- 3. Varmistetaan että Hyvinvointialueilla on mukana psykologisen alan asiantuntijuus käytössä päätöksiä tekevissä ryhmissä ja toimielimissä.**
- Psykologisen alan asiantuntijuutta tarvitaan paitsi tekevällä tasolla niin myös palvelutuotannon järjestämis- ja suunnittelutyössä. Tämä onnistuu esimerkiksi nimeämällä psykologin työn keskeisille osa-alueille johtavan psykologin toimet.
  - Johtava psykologi keskittyy monialaiseen yhteistyöhön sekä hyvinvointialueiden ja yliopistojen välisen yhteistyön toteuttamiseen sekä henkilöstörakenteiden suunnitteluun ja rekrytointiin.
- 4. Määritellään psykologian alan harjoittelujen palkkausjärjestelmä sekä alakohtaisten psykologien ja erikoispsykologien tehtävänkuvat ja palkkavertailu valtakunnallisesti.**
- Yhtenäisten palkkaus- ja tehtävänkuvalinjausten tekeminen toimii hyvinvointialueiden vetovoimatekijänä.

5.3. Monikanavainen ja korvamerkitty ministeriörahoitus turvaamaan TKI-yhteistyötä ja palvelutuotantoa

- 1. Psykologian alan koulutus tulee OKM:n rahoitusmallissa siirtää samaan alakohtaiseen kerroinryhmään muiden terveydenhuoltoalan koulutusten kanssa.**
- Psykologia on oppiaineena tutkintoryhmässä A (kerroin 1), kun vastaavanlaiset kliinistä opetusta ja infrastruktuuria edellyttävät muut tutkinnot ovat kerroinryhmässä B tai C. (kerroin 1,75 tai 3)
(<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190119>)
- 2. Psykologian maisteritutkintoon kuuluva 5 kuukauden palkallinen harjoittelu laitetaan koulutuskorvausjärjestelmän piiriin vastaavasti kuin lääkäreillä ja hammaslääkäreillä.**
- 3. Erikoispsykologikoulutus tulee olla maksutonta opiskelijoille eli STM:n korvauksen alaista.**
- Kolmevuotinen erikoispsykologikoulutus maksaa 20 000 euroa / opiskelija.
  - STM:n rahoitus mahdollistaa koulutuspolkujen pitkäjänteisen kehittämisen ja vastaa suoraan hyvinvointialueiden perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelurakenteiden ja ammatillisen kehittämisen tarpeisiin (vrt. erikoislääkäri).

6. Lopuksi

Yllä kuvatuilla toimilla kykenemme yhteistyössä sitouttamaan valmistuvia psykologian maistereita, erikoispsykologeja ja muita psykologian alan osajia hyvinvointialueiden voimavaraksi ja kykenemme vähentämään alaa koskevia järjestämishaasteita ja rekrytointiongelmia erityisesti mielenterveyspalvelujen kentässä. Lisäksi turvaamme myönteisen ja resurssiviisaan kehityksen mielenterveys- ja psykologipalvelujen sekä ennaltaehkäisevien hyvinvointipalvelujen järjestämisessä.

Allekirjoittajat:

Turussa 8.5.2023

Kalevi Korpela, p. +358 50 318 6130

Puheenjohtaja, Professori

kalevi.korpela@tuni.fi

Psykonet / Tampereen yliopisto

Riikka Korja, p.+358 50 593 5292

Erikoispsykologikoulutuksen yhteistyöryhmän pj., Professori

riikka.korja@utu.fi

Psykonet / Turun yliopisto

Jari Lipsanen, p. +358 45 720 1097

Puheenjohtaja

Jari.lipsanen@psyli.fi

Psykologiliitto

Tanja Sarlin, p.+358 407679358

Koordinaattori, Psykonet

tanja.sarlin@@utu.fi

Psykonet / Turun yliopisto